

föregifver jag att jag är ruinerad; derpå följer bankrutt; och när jag på detta sätt blifvit mera lugn, fri ifrån alla faror, låta vi ett nytt giftermål upphäfvva den låtsade äktenskaps-skilnad, hvars verklighet min kärlek för dig icke skulle kunna uthärda. Pauline gillade förslaget och samtycker. Det verkställes efter öfverenskommelse. Penningarne deponeras, äktenskapet upplöses, och Herren gör sin bankrutt.

Pauline, ägarinna af åtta hundra tusen Francs, i besittning af det dokument hvarigenom hennes äktenskap var fullkomligt upplöst, ty hennes för detta man hade icke försummat någonting för framgången af sitt skälmstycke, gjorde allvarsamma betraktelser. Att återtaga en man med hvilken man varit gift i tre år, när man kan slippa honom, det är nästan mycket, det är till och med att icke vara klok. Vid 24 års ålder, med åtta hundra tusen Francs, kan man vinna mer än *en* sak genom ett giftermål. Och sedan, hvaröfver skulle han med rätta kunna beklaga sig? sade hon. Om han öfvergaf mig vid 10 års ålder, kan icke jag öfvergifva honom vid tjuge fyra? Ingenting är mer i sin ordning. Men dessa åtta hundra tusen Francs? Ja, än sen! Den frun som drog försorg om min uppfostran ämnade mig ju till sin arfvinge? De tillhöra således mig; jag återtar mina rättigheter; ingenting är billigare. Dessutom säger man öfverallt att jag är gift med en Jacobin: detta är inte mer passande. Jag är skild vid honom och dervid må det bli.

Det är icke svårt att föreställa sig mannens raseri och förtviflan när han såg sig bedragen, och riktigt bedragen, ty han hade själf tillstängt alla utvägar för sig. Allt var i sin ordning; samtycke, boskifte, äktenskaps-skillnad; den skickligaste Advokat skulle ingenting kunnat invända deremot. Han förargades, svor, bad, gret! En Jacobin gret! Ja, det var ganska naturligt, ty han förlorade sina penningar. Alltsammans var likväl förgäfves. Ett fruntimmer är hundrade gånger mera fast i sina beslut än de flesta lagstiftare.

Emedlertid umgicks hos Pauline en af dessa menniskor, som man råkar öfverallt, som blanda sig i allt, och som hafva stora talanger att förderfva allt. Skulle ni icke händelsevis känna Herr *La Course*, med sin runda mage och sina elefantben, som alltid springer, pustar och svettas, och aldrig råkar er utan att säga, jag vill tjena er; hur är det? eller, hur är det inte? som läser opp en lista på tusende menniskor hvilka ifrån längre tider äro honom förbundne, hvilka han i går skaffat syslor, eller som vänta honom i morgon för att bli förde till hans banquier, eller och till Ministern, eller ock till något annat ställe; som derefter tar afsked, derefter tar er i handen, derefter finner att ni ser dålig ut, derefter galopperar till er Doktor och kommer tillbaka med honom eller utan honom; men alltid försedd med biljetter till Operan eller hvar, man får se något nytt; alltsammans för att tjena er; förträfflig man, varm vän, outröttlig i artligheter, nöjd med sig

sjelf, utan att nånsin göra någon annan nöjd; Ändteligen en af dessa menniskor hvilka Himmelen i sin vrede skickade öfverallt för att plåga oss med sin tjenstaktighet.

Han råder Pauline. — Jag vill skaffa er en man. — Men . . . — Jag har uppgjort hela saken. Ett anständigt parti, en min vän, ganska rik, stadgad och hederlig karl; det bästa hjerta. — Men ändå. — Det är försent. Jag har redan skrivit honom till att han skall komma hit. — Hvad! utan min tillåtelse? . . . — Den var jag säker på; edra ögon försäkrade mig derom. Jag ångrar till och med att jag nu under rättade er om hvad jag gjort; det skulle blifvit en surpris. Det är mer än åtta dagar sedan mitt bref afskickades. Han kommer i morgon, kanske i afton. Han reser in hos er. Jag tyckte mest om att ställa till på det sättet; det är att tjena honom så väl som er. Jag går till min Notarius. — Men vänta. Ni är tokig. Åtminstone . . . — Nej, nej. När jag kan tjena någon frågar jag icke efter besväret. Och strax är han utom dörren.

Den menniskan är löjlig, sade Pauline. Hans goda hjerta förleder honom. Jag gifter mig inte med en man som jag inte känner, som jag aldrig har sett. Han kan resa in hos mig, må göra. Men gifta mig med honom!

Emedlertid återkommer fjäsken. Hans vän var nyligen anländ. Han hade råkat honom just som han steg ur vagnen utanför Paulines port. Här är han! här är han! ropade han i

det han förde honom in. Jag är utom mig! Allt detta är mitt verk. Ser ni, min vän, att jag har berättat er sanning? Hon är ju charmant? Och ni, Pauline! se på honom. Ännu rätt bra; är det inte sant? Nära femti år; men rask, men rak: en kropp af jern! Han är af den gamla goda stammen. Ett hjerta isynnerhet; ett hjerta! som mitt, alltid färdigt att tjena. Vet ni detta är den bästa sak som jag har uträttat på åtta dar. Ni kommer öfverens; det fagnar mig. Nå omfamna hvarandra, tag honom i famn, låt oss omfamna hvarandra, skrifva under och supera.

Pauline var qvick och hade sett världen. Den nykomne var okonstlad och fri. De drogo sig ganska väl ur den besvärliga ställning hvori den beställsamme pratmakären försatte dem båda två. Men hvad denne under sitt fjeskande visserligen icke hade förutsett, var att de tillämnade makarne hade från första ögonkastet känt ett slags tillgifvenhet för hvarandra; att friaren, oaktadt sina femti år, icke misshagade Pauline, och att han sjelf var förvånad att finna i sitt hjerta en känsla, som han länge hade trodt icke mer kunde uppkomma der. Man föreställer sig väl att denna afton icke blef någon fråga om giftermål, ehuru mycket Fjesken yrkade derpå; men som hjertat började att blanda sig med i spelet dröjde icke länge innan frågan uppkom. Detta giftermål skulle likväl icke ske på det viga republikanska sättet, och således efterfrågades dop-attest. Pauline hade ingen. — Det är lätt att erhålla en

sådan. — Det är sant. Dertill fordras ej mycken tid. Jag är inte född så långt ifrån Paris. — Rätt bra. Man måste skrifva. Ifrån hvad Provins är ni? — Från Flandern? — Så mycket bättre. Desto kärare skall ni bli mig. Men ifrån hvad ställe der? — Jag har glömt namnet. Jag var så ung, och sedan min bortrymning har jag inte haft någon tidning från .. — Er bortrymning! Huru? — Ni skall få veta allt. Men låt oss först skrifva. — Ett enda ord ännu. Hvad hette er far? — Så och så — O Himmel! hvar är jag? — Huru nu? — Pauline! — Nå väl? — Min dotter! omfamna din far!

Godt! ropade Fjesken, detta är rätt roligt. Ni kan inte mer gifva er, är det inte så? Jag skall skaffa utvägar för er båda. Förträffligt; ett gittermål som icke blir af, ger anledning till två nya. Ja, sade Pauline, ni förstär ganska väl att uppgöra passande partier. — Men detta är inte mitt fel: det är hans. Hvarföre är han er far? Dessutom är det alltid en stor tjänst som jag har gjort er; jag har skaffat er tillbaka en far. Hvad vill ni mer; det är mitt öde att tjena människor till och med då jag synes göra dem otjenster. — Nå väl, min vän! svarade fadren leende: Jag skall bevisa er att genom raseriet att göra människor tjenster, gör man dem ofta mycket ondt. I detta ögonblick kan jag vara upprigtig. Jag bekänner i Paulines närvaro, emedan hon icke mer kan stöta sig deröfver, att det varit hennes åtta hundra tusen Francs mycket mer än hennes hand, som

förmått mig att ingå i edra afsigter. — Fy då! hur kan den som är så rik vara så snål. — Jag har varit rik; men genom en skurks svekfulla bankrutt är jag på vägen att sjelf ge opp staten, och jag erkänner att jag estersträfvade ett rikt giftermål för att undvika denna olycka. Och genom hvad bankrutt har ni blifvit ruinerad frågade hans dotter? Döm om hennes bestörtning då fadrens svar icke lemnade henne i tvifvel att det var genom den man från hvilken hon sjelf blifvit skilld. Gif er tillfreds, min far, sade hon; Himlen är rättvis. De penningar jag äger tillhöra er. Bedragaren har blifvit straffad genom det trolösa strek jag spelt honom; det är billigt att jag sjelf blir det derigenom att jag återställer hvad som med rätta tillhör er, och som jag endast olagligt ägde. Detta är första gången som jag känner att det gifves en annan sällhet än den som skänkes af förströelser; och Gud gifve att den ädelmodiga Fruen, som uppfostrade mig, hade förr lärt mig detta! Jag skulle då mindre ofta hafva felat. Rätt bra, rätt bra! ropade Herr La Course. Der ser ni ändå hvad det vill säga att hafva en vän, som förstår att göra tjenester. Hela denna saken har i sanning gjort mig mycken möda, rätt mycken möda. Men jag har också hindrat en hederlig karl att göra bankrutt, endotter att gifta sig med sin far, en skurk att bedraga sin borgenär. Låt nu dem komma som säga att min tjenstaktighet är utan nytta! Detta är just en sak att skrifva opp i min plånbok.

Apollo Epikurios Tempel i Arkadien.

Man har sett af allmänna tidningar att ett sällskap af Konstnärer och lärde 1812 besökte Grekland. En utförlig berättelse om deras resa och upptäckter har väl ännu icke utkommit, men emedlertid har Herr Wagner, från Würzburg, som deltog i resan, utgifvit några ritningar jemte beskrifning på en af de viktigaste upptäckterna.

I nedra delen af Arkadien, på berget Kolylios, i nejden af Phigalia, (nu Pavlitza), funno de resande ruinerna efter ett Tempel, hvilket, enligt hvad Pausanias berättar, blifvit upprett efter den af Thucydides beskrifna pest, åt Apollo Epikurios (hjelparen, räddaren). Det är byggt af Iktinos, den samme som bygde Parthenon i Athen. Af Portikens 58 doriska pelare stå ännu 56. Önskligt vore att Herr Wagner hade, utom de fem arkitektoniska konturerna, bifogat en utsigt af dessa ruiner, om också endast såsom tittel-vignett. I bland ruinerna ser man fragmenter af bas-reliefs: dansande figurer o. s. v., delar af Frontonen, hvilken genom en jordbälning torde hafva blifvit nedstörtad. I det inre rummet fann man 23 med skulptur prydda marmortallor af lika höjd (26 å 28 tum), men af olika längd, hvilka således sannolikt hafva utgjort cornichen i det inre af Kapellet. Dessa bas-reliefs dela sig i tvenne större Mytologiska föreställningar, ehuru på det sättet att nästan hvar tafel innehåller en grupp, som är fullständig i och för sig sjelf. Af hu-

ru stort intresse för konsternas historia dessa minnesmärken äro, kan man finna äfven af den enda omständigheten, att de härstamma ifrån Perikles tid. Olikheten i arbetet visar att flera deltagit deruti; utgifvaren anmärker också enskilda vårdslösheter eller ofullkomligheter; men att hufvudena äro i proportion större och längden från knäet till foten korrtare än den borde vara, torde hafva sin grund i perspektivet. Likheten emellan några grupper i den här föreställda Centaurernas strid och dem som finnas på Parthenon, frapperade de resande vid första ögonkastet. — I hvad ordning dessa tafflor sutto, då de fordor utgjorde hela Frisen, låter af flera orsaker svårligen bestämma sig; dessutom äro några delar sönderbrutna, likasom många upphöjda ställen, isynnerhet de mest framstigande, äro skadade; vapnena, hvilka förmodligen voro af Brons, fela likedes.

Af de båda mytologiska föreställningarna utgör den ena *striden emellan Centaurerna och Lapitherna* och den andra *Striden emellan Amazonerna och Grekerna*. Den förra består af 10 tafflor och främst ännu en, hvarpå Diana och Apollo visa sig på en afhjortar dragen vagn, kanske för att tillkännagifva att Lapithernas gästbud stördes *om natten*. — I hvar och en särskilt taffla kan man på intet ställe misskänna den Grekiska konstens stora styl; endast några få figurer bredevid hvarandra, förbundna utan pittoresk enhet, utan synbar afsigt att vara fullkomnade. Allt har afseende på de sannaste och enklaste motiver, utan att des-

sa äro sökta. Der en häftig strid hegynnes, och t. ex. Lapithen tyckes duka under, röjes strax att den nya fienden vill lämna en af den förre nyligen slagen Centaur; eljest är allt af mångfaldigt lif. Här borttröfvas en flicka och en yngling af Centaurerna; der rusar en Lapith på ryggen af röfvaren, som rifvit nästan hela klädningen af en kvinlig figur, just då hon, på knä, omfattat en Gudinnas bildstod, under det en som flyr ropar de andra om hjälp; Här skyn-dar en med utslagit hår mellan tvenne käm-pande par, der blir den oböjlige Cæneus af två Centaurer betäckt med stycken af klippor, och har redan med halfva kroppen sjunkit ner i Plutos rike. Några gångor visar sig utmed de stridande en kvinlig figur med ett barn på ar-men, för att mildra grupperna genom någonting skönare.

Striden mellan Grekerna och Amazonerna består af 12 tafkor, och utom tre Amazoner till häst finnas här 48 figurer. Denna föreställning af slaget med Amazonerna är ostridigt af alla i behåll varande minnesvårdar i bas-reliefs, den största och märkvärdigaste; hvad *Millin* har ut-gifvit af målningar efter Grekiska Vaser, som angå detta ämne, är mer i annat afseende af stor vigt, och ger anledning till intressanta jem-förelser. Beklagligen äro de gamla episka Poë-mer, hvori dessa myther innehöllos, helt och hållet förlorade för oss. Amazonernas dräkt är icke öfverallt lika; några hafva den Frygiska hufvan, andra äro utom den; i stället för slöf-lor (hvori äfven är olikhet) har en långa byx-

or, likasom på Vaserna; en har koger, alldeles som den bekanta statyen; att förtiga andra olikheter, hvilka äfven finnas bland de Kämpande Grekerna. Det torde väl icke med någon visshet kunna sägas hvilka personer dessa figurer skola föreställa, emedlertid kan man på sista taflan ganska noga igenkänna Herkules. Utom den rikedom af idéer, som genast faller i ögonen, skall hvar och en erkänna att detta arbete äger en inre helhet; alla Monumenter af en sådan strid, så mycket som de i enskilda halfva figurer plastiskt kunna föreställas, äro här på det förträffligaste sätt använda; man ser ansträngningen att öfvervinna sin motståndare blandad med förbittringen, och formerna på mångfaldiga sätt varierade. De flesta af grupperna föreställa personer i tvekamp. Några försvara sig, stödjande sig emot jorden; här räcker segraren handen till en Amazon, som tyckes gifva sig, under det en annan skyndar till hennes hjälp; här synes en blifva borttryckt ifrån altaret; några sårade blifva upplyftade, eller skyddade med den framsträckta skölden, andra bäras döda utur slaget, o. s. v. Denna rikedom torde lättligen synas en ringa förtjenst i våra tider, der allt hvad som kan föreställas tusende gånger repeteras, och tjenar i tekningar ofta att fylla det toma rummet, likasom i Poëmer att gifva anledning till rim, eller intaga öppningarne deremellan, hvaremot de Gamle först uppgjorde hela bilden i tankarne och sedan framställde den klar och enkel för ögat.

Herr Wagner anmärker att i behandling

och styl hafva dessa Monumenter mycken likhet med båda kolosserna på Montecavallo. Af den ena af dessa, den som står till venster om hästen, finnes nu, i en hög sal i Münchiska Akademien, ett förträffligt aftryck. Det är också endast genom goda aftryck i gips, som man kan fatta ett riktigt begrepp om bas-reliefs, emedan de alldrig nog fullkomligt kunna föreställas genom teckningen eller gravyren *).

Strödda Tankar af Montesquieu.

Vi få aldrig ordning i våra financer, emedan vi alltid veta att vi skola göra någonting, men aldrig hvad vi skola göra.

I ett Rike der det är fördelaktigare att göra sin Cour än att göra sin skyldighet, är allt förloradt.

De flesta Regenter och Ministrar hafva god vilja; de veta bara icke huru de skola bära sig åt.

En Regent bör se på den allmänna ärligheten, icke på den enskilda.

Regenter borde aldrig ursäktas sig; de äro alltid för starka när de afgöra något, och för svaga när de tvista. De böra alltid göra hvad som är rätt och resonnera ganska lite.

*) Ett annat ämne till bas-reliefs, som liknar marmor och ej skadas af vatten, är nyligen i Frankrike uppfunnit af Hr. Sage, som gifvit denna komposition namn af Marmorillo. Gjutningen sker i svafvel-formar.

För att göra lycka i världen bör man se ut som en narr och vara klok.

Om man endast ville vara lycklig, skulle det snart låta sig göra; men man vill vara lyckligare än andra och det är nästan alltid svårt, ty vi tro andra vara lyckligare än de äro.

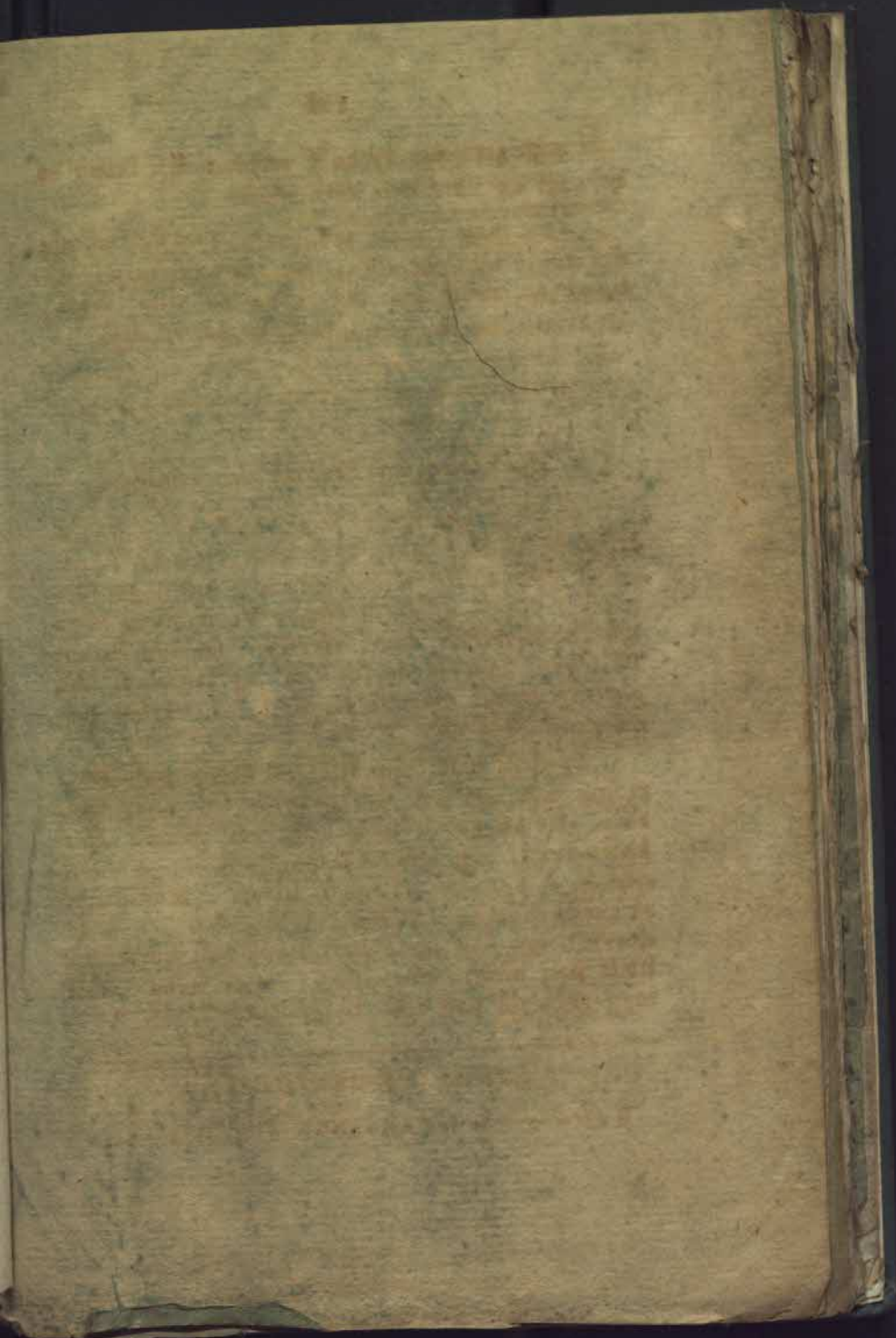
Anekdoter om Fredrik den Andre.

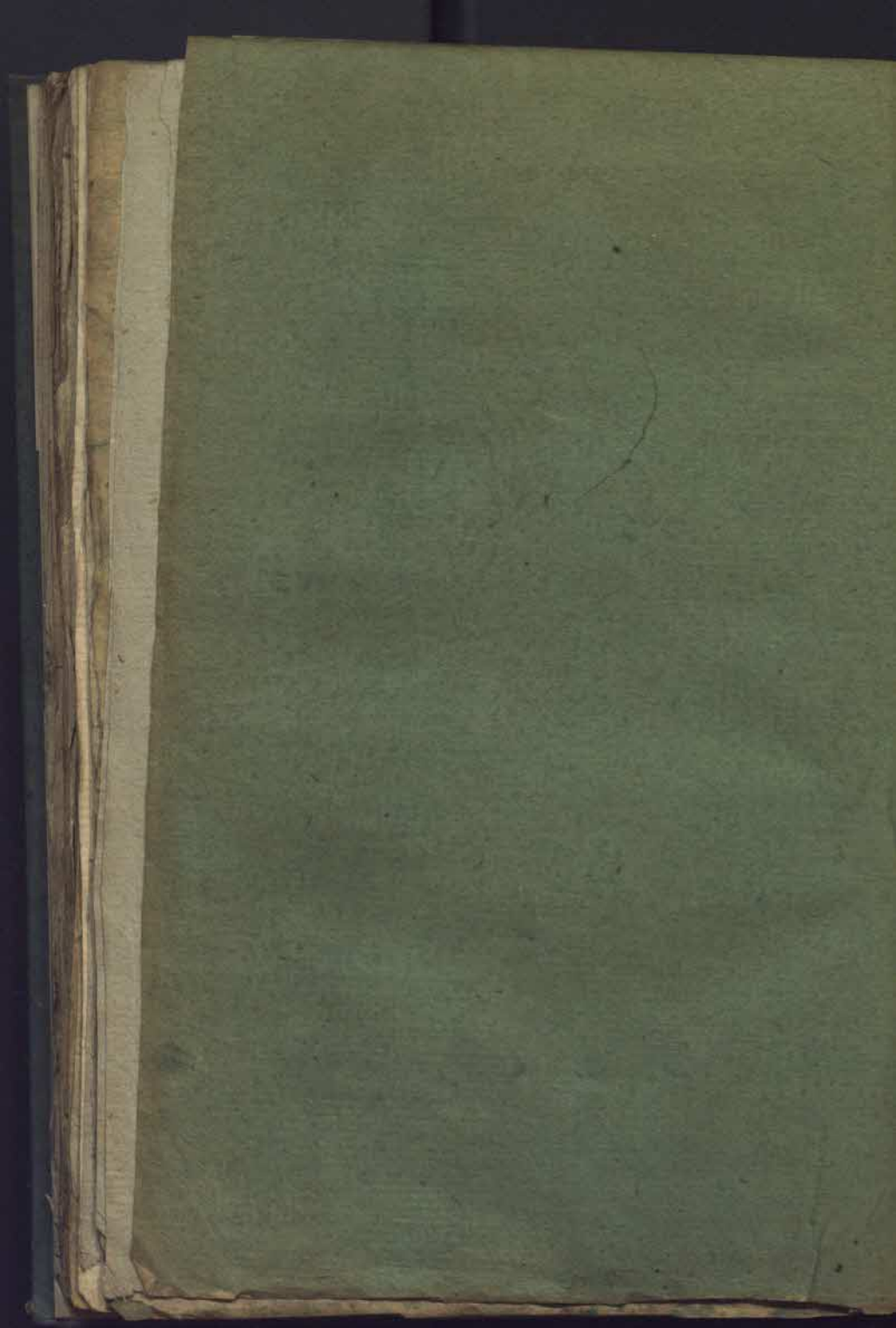
Fredrik II:s Kock, *Noel*, hade en gång tillagat en ganska god, men tillika ganska hårdsmält *Pastey*, och Konungen, som ätit något för mycket deraf, sade till *Noel*: Vi komma båda två till helfvete; han, derföre att han bakat *Pasteyen*, och jag derföre att jag ätit den. Det gör ingenting, svarade Kocken, — Vi äro båda vande vid *eld*.

Fredrik hade upprättat ett *Compagnie Maritime* och satt en *von Goerne* till chef derföre. Innan korrt fanns der en ganska stor kassa-brist, och Undersöknings-Kommissionen dömde *v. Goerne* af med lifvet. Konungen skickade honom i stället till *Spandau* och sade dervid: om han hade haft hundra hufvuden hade han bordt mista dem, men hvad skall man göra då han icke har något.

STOCKHOLM,

ELMÉNS och GRANBERGS Tryckeri, 1815.





JOURNAL

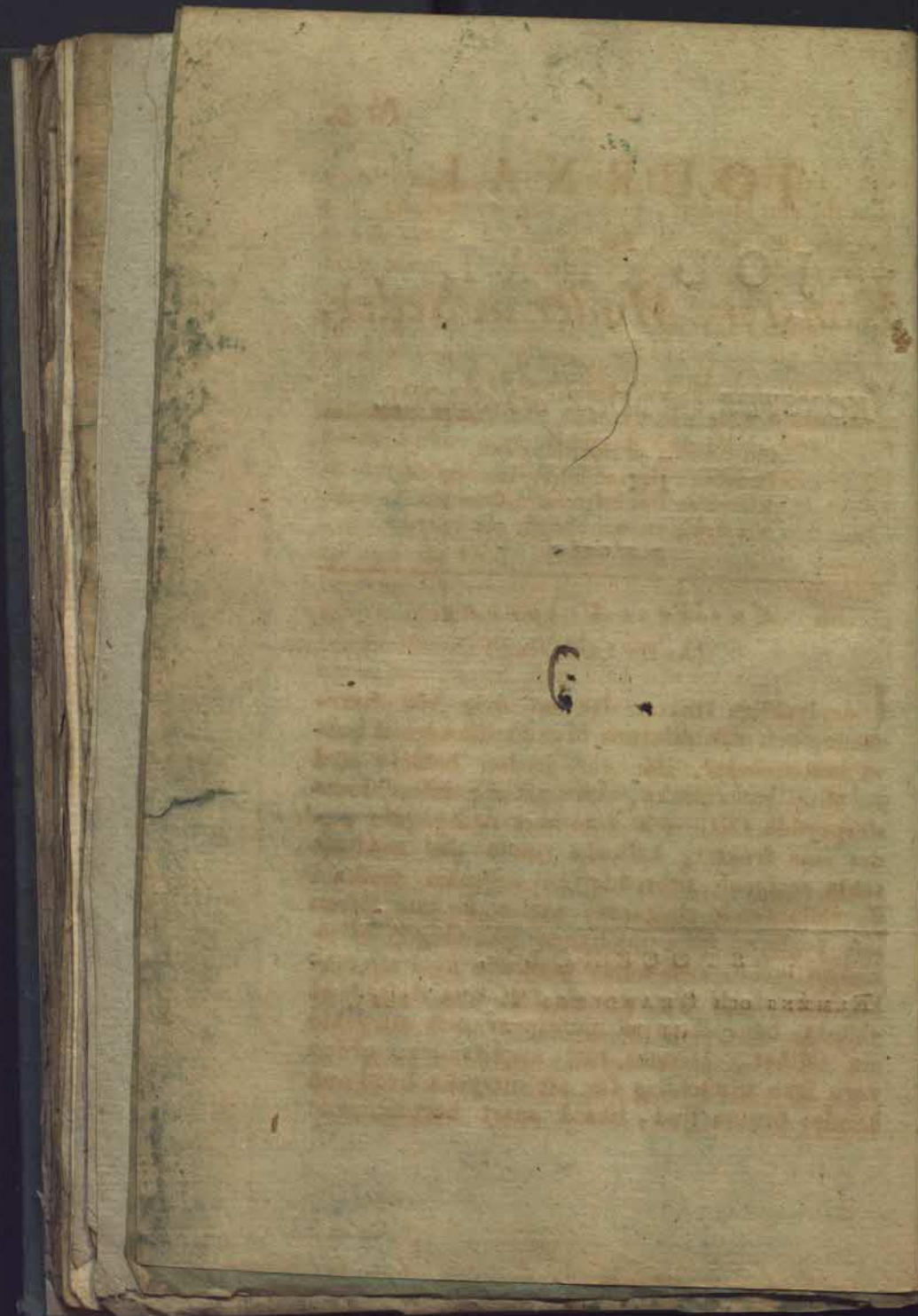
för

KONSTER, MODER och SEDER.

N: 9

STOCKHOLM,

ELMÉNS och GRANBERGS Tryckeri 1815,
vid Köpmangatan.



JOURNAL

för

Konster, Moder och Seder.

Den 15 Mars 1815.

Oh! Sov'reign of the willing soul,
 Parent of sweet and solemn-breathing airs,
 Enchanting shell! the sullen Cares
 And frantic passions hear thy soft control.

GRAY.

Musikens Ursprung.

(AF DE LA CÉPÔDE.)

I de lyckliga trakter der en evig vår herrskade, och solstrålarnes brand mildrades af ljufva vestanvindar, der var jorden betäckt med en alltid ny grönska, och ögat såg endast blomsterprydda fält, och trån som nedtyngdes under sina frukter; källorna runno der med ett sakta sorl och utbredde en angenäm svalka i de välluktande skogarne; under de täta löfven låto foglarna höra sina harmoniska sånger. Menniskan lycklig och nöjd, vandrade med sin maka öfver dessa blomstrande fält, som doftade af vällukt, hänrycktes af njutningar och uttryckte sin sällhet. Hennes röst upplifvades, orden voro icke tillräckliga för att uttrycka hvad hon kände; brutna ljud, likaså snart bortdomnade

som uttalte, toner nästan lika hvarandra, nästan på samma sätt yttrade, tjenade icke att måla ett svall af känslor, att beskriva en stark och liflig rörelse, en häftig förkjusning. Hon gaf då ett större bemödande åt sin röst, hon sökte att förlänga dess toner; hon höjde och sänkte den med hastighet: glädje-rop blandade sig deruti; hon söng. Hennes gång upplifvades under det samma: hon höjde sina steg: den eld som hänförde henne upplyftade henne sjelf, hon gjorde språng af glädje och nöje, och den första dansen uppkom. För att mindre trötta under uttrycket af sin hänryckning, lyftade och sänkte hon sig med jemna mellanstunder; hennes rörelser blefvo afmätta och iakttago en viss ordning: hennes sång, som beledsagade dansen borde röja spår deraf: den borde börja och sluta med dans: den blef således regelbunden; den delades i jemna delar; eller rättare, den blef ganska korrt och återkom ofta; detta gaf upphof åt visans melodi. Den lyckliga människan borde dertill använda ord hvilka också voro brutna efter samma ordning; och nu föddes Skaldekonsten.

Men den beständiga sällheten har aldrig varit människans lott: hon njuter endast några ögonblicks glädje för att så mycket mer känna smärtan och lidandet. Beröfvad sin maka, och suckande efter henne, ser den öfvergifne enslingen i de blomstrande fälten endast plågsamme vittnen till hans försvundna sällhet. Allt påminner om den lycksalighet han förlorat, men ingenting målar den nog lifligt för att trösta honom.

De föremål hvaraf han är omgifven skingra endast hans bedröfvade tankar de endast erinra honom så mycket om hans nöjen, hans afsked, om de tårar han gjutit, de sista ord han hört, den sista blick, den sista rörelse han sett, för att blanda något luft i hans bittra sorg. Bedröfvad och melankolisk fördjupar han sig i de tjockaste skogar, han söker de vildaste och ensligaste ställen: han ropar der med hög röst sin maka, och han finner ett nöje att höra genljudet, likaså bedröfligt som han sjelf, upprepa med lika ömhet namnet af den han förlorat. Ack, denna röst, som icke är hennes, sänker likväl hans själ i en ljuf villa: han tror sig höra en varelse som liknar honom, en varelse, hvilken, olycklig som han, tar del i hans smärta; han väljer detta tröstande ställe för att der tala om den han förlorat: han sätter sig vid foten af en vild klippa: på ena sidan ser han stranden af hafvet, hvars upprörda böljor bryta sig emot skären, under ett slags suckande dån; På den andra förlorar ögat sig i skuggan af en dyster skog: en klagande turturdufva, likasom han beröfvad sin maka, bryter då och då tystnaden omkring honom, genom en bedröfvad röst, genom klagande toner. Fördjupad i sina drömmar, ensamt sysselsatt med föremålet för sin öma kärlek, upprepar han, med en röst som ljuder af smärtan, sin älskarinnas sista ord, de sista ord hon sagt honom: under det han uttalar dem känner han sig rörd, hans ögon fyllas af tårar, och han finner nöje i sin sorg: han uttalar åter dessa ord, som äro så kära

för hans hjerta: han upprepar dem med en ännu ömre röst. Med sorgens klagande toner blandas de rörande uttryck som saknaden utprässar: Han håller ut sin röst för att förlänga den taffla han söker bilda sig öfver den han saknar. Han gör likasom utrop; han suckar under det han förnyar sin klagan: det är icke mer ett enkelt språk som han använder, det är en sammansättning af flera förenade tecken, af flera djupa och uttrycksfulla drag. De särskilta känslor som herrska hos den olycklige, den bittra smärtan, den rörande saknaden, den ljufva melankolien, den lifliga oroligheten, den dystra bedröfvelsen, stundom det tröstande hoppet verka ömsom på hans själ och på hans uttryck; de höja, sänka, påskynda och återhålla hans röst, de modifiera den i långa och uthållna ljud, i skärande och afbrutna rop, i låga och djupa sänkningar, i suckar som knappt höras: den sanna musiken uppkommer, denna himmelska sammansättning af de särskilta rörelser som känslorna intrycka, af de särskilta tecken som föreställa dem, af de högre eller affvarsammare toner, som uthållas eller med möda uppkomma; och hvars regelbundhet endast är underkastad passionernas ordning eller rättare oordning. Således har nöjet gifvit upphof åt Visan, denna del af musiken, som är gjord för den lyckliga och nöjda människan, och som alltid uppväcker ett begrepp om daus; men det är smärtan och melankolien som vi hafva att tacka för den sanna musiken, denna lefvande taffla af alla passionerna, och isynnerhet af de

djupaste, som teknar dem så starkt, och upptänder dem så hastigt i våra hjertan, som utprä-sar så ljufva tårar, som skänker rörelser så behagliga och njutningar så intagande för alla känslofulla själar hvilka hafva erfärit lidandet, och följaktligen åt alla dem som fått den dyrbara, men ack! olyckliga gåfvan: känslofullhet.

Ännu bibehåller musiken stämpeln af sitt ursprung: född ibland tårar och sorger, ibland starka sinnesrörelser, målar den lifligt endast bedröfliga händelser, endast sönderslitande känslor, endast melankoliska belägenheter, endast djupa och sorgliga intryck. Och detta slags språk, som nästan helt och hållet består af passionernas genomträngande rop; i hvilket bedröfvansens rörelser äro teknade, i hvilket melankoliens öfverlåtenhet jemte oordningen af ett så stort antal inre rörelser äro intryckte; som i hvart ögoblick frambringa den bittra smärtans ljud; som lemna mellanrum och toner hvilka Naturen endast bestämde att bebåda förtviflan och följaktligen att åstadkomma den största förvirring i alla känslofulla hjertan: huru skulle denna sammansättning kunna frambringa en ren bild af glädje och af verkligt lugn? Då musiken framställer denna ljusa tafla, för hvilken den icke fått några färgor, huru ofullkomlig är ej dess målning! Hvilken mängd af bedröfliga och dystra föremål, med våld kastade på hennes bild af en ren och klar dag! Den rörelse man erfär då man skiljer från musiken hvad som icke hörer dit är också alltid melankolisk, äfven i de ögonblick man icke väntade att emottaga

andra intryck än af ett ljust lugn, af en oblandad glädje: sjelfva de drag af munterhet som Artisten kan hafva samlat i sin tasla tjena endast att så mycket mer utmärka den bild af en sorgligare sinnes-rörelse som han varit tvungen att lemna i någon vinkel deraf; han aflägsnar sig derföre icke mindre från sitt föremål, han framlockar derföre icke mindre ofta tårar, när han endast vill väcka glädje.

Man skilje då väl emellan den verkliga musiken och den muntra sång som tillhör visan. Denna sista, bestämd att åtfölja dansen, uppväcker alltid begreppet om denna glättighetens syster och följeslagerska, och således kan hon på ett visst sätt måla den munterhet som så lite tillhör den saune tonkonstnärens pensel. Men den egentliga musiken skildrar aldrig glädjen och lugnet mer än till hälften, eller visar icke någon skynt deraf, emedan den då blir kall och följaktligen uttryckslös. Denna verkan har länge varit erkänd, men man hade ännu icke funnit orsaken dertill.

Se der hvarföre endast känslofulla själar kunna finna nöje i den sanna musiken, åtminstone då den är utan alla främmande föremål som skänka den några lånade behag. Kalla och känslolösa hjertan, som endast glädja sig åt löjet, som endast röras af det muntra, måste icke allenast med den största likgiltighet höra det mest patetiska musikaliska stycke, utan detta måste till och med väcka obehagliga känslor; de måste hafva Qvadriller. Man skulle till och med kunna säga, att det fordras en

viss renhet i själen för att kämma alla behagen af den himmelska konst hvarom vi tala. Allt hvad som bedröfvar, allt hvad som väcker sorgliga begrepp, allt hvad som åstadkommer starka böjelser, tvingar själen naturligtvis att draga sig inom sig sjelf, att betrakta, att döma sig; och derföre äro de olycklige nästan alltid nödsakade att lefva inom sig sjelfva. Den som endast med möda uthärdar åsynen af sitt eget hjerta, flyr allt hvad som tvingar honom att granska det, allt hvad som föreställer dess bild. Eudast den dygdige kan således känna, utan oro, de öma rörelser som den verkliga musiken åstadkommer, han ensam kan njuta alla de känslor den väcker. Dygdens fiende bör icke söka annat än stojande munterhet.

Menniskans vanliga tillstånd är icke att njuta en ren och oblandad sällhet: hon har aldrig mer än under korrta stunder smakat denna glädje, som icke störes af det minsta bekymmer. Utsöken den som synes bestämd till den oföränderligaste sällhet: antagen att han länge varit fri från allt fysiskt lidande: smärtan har icke låtit honom känna sina grymma anfall; ingen olycka nedtrycker honom, intet begär synes plåga honom; han äger allt hvad han kan eftersträfva; bekymren hafva aldrig omgifvit honom med sin mörka slöja: hvar finnes denna menniska? — Jag vill likväl föreställa mig att hon finnes; och vi skola se huru hennes glädje försvinner, likt en af dessa hastiga blixtrar som framblänka under den varma årstidens nätter. Förmågan att tänka, den-

na sublimes gäfvor, som vi hafva fått af naturens upphofsman, upphofvet till våra verkliga nöjen, men tillika den egentliga källan till alla våra bekymmer, skall snart störa denna oblandade sällhet, hvori vi anse henne fördjupad. Hennes själ, som det närvarande ögonblicket är allt för inskränkt och allt för flycktigt att kunna sysselsätta, upphör icke att vara i verksamhet, den påminner henne hvad hon har varit, den söker att gissa hvad hon skall blifva: fruktan att förlora de föremål hon äger framträder; bilden af de olyckor hon lidit bedröfvar henne; allt återkallar det förslutna, de föremål som icke äro mer; allt målar i framtiden andra föremål som skola sätta hinder för hennes sällhet och hennes lugna njutningar. Den lyckligaste människa undslipper icke alla dessa förskräckelser, utan att försänkas i en hemlig melankoli: hon kan icke slita sig ifrån en dold bedröfvelse som fördunklar alla dess nöjen. All den sällhet hvartill naturen ämnat oss är således endast detta melankoliska tillstånd, der hela vårt lidande i sanning består i tankarne, men derföre icke är mindre verkligt: lyckligt ännu att det endast uppkommer af denna samma inbillning, som kan göra det lättare genom de leende drömmar, genom de fåfänga men angenäma minnen, genom de flycktiga men smickrande förhoppningar hvarmed hon pryder det. Och detta är likväl en sällhet hvartill endast några utvalda varelser kunna hinna, under det att största antalet, tärnt af frätande bekymmer och grymma sorger, dignar under smärtans

jeraspira; och icke har annan tröst än att betrakta tiden, som med en ryslig hand pekar på de framfarna olyckorna, och de kanske otaliga som återstå.

Å andra sidan, hvad är det som gör intrycken djupa? hvad är det som länge bibehåller dem, eller, hvilket är det samma, som gör att hogkomsten deraf är liflig och ofta förnyas? Det är likheten i dessa intryck med de rörelser man oftast känt. Männe icke alla ting som likna hvarandra stå i en viss förbindelse, så att det ena nödvändigt återkallar det andra? Genom en följd af denna likhet bör man icke allenast lätt öfvergå ifrån den ena känslan till den andra; men den ena känslan föreställer verkligen en del af en annan: den innefattar hvad som är gemensamt hos båda. Denna andra känsla verkar således icke endast derigenom att den förnyas, den verkar äfven genom sin förbindelse med den första. Men i den mån som man oftare föreställer sig ett föremål, blir spåret deraf djupare; de drag som skildra det blifva starkare teknade; bilden deraf blir lifligare, de intryck det åstadkommer utplånas långsammare. Man kan således lätt finna, att ju mer en känsla står i förbindelse med en mängd af dem vi vanligen hysa, det vill säga, ju mer hon liknar de sinnesrörelser som oftast äro rådande hos oss, desto mer är den varaktig och stark.

Men hvilken är den konst hvars intryck hafva mera likhet med det tillstånd hvori menskan vanligen befinner sig, nästan alltid oroad

af bekymmer och under sin största sällhet icke i stånd att undvika melankoliens slägt? hvilken är den konst som mer öfverensstämmer med detta tillstånd än musiken, hvilken, uppkommen under smärtan, har likasom endast sammansatt sitt språk af passionernas utrop och uttrycken af en nästan alltid melankolisk känsla; som målar de sorgliga belägenheternas förhållande, som åtminstone har en stämpel af tankfullhet, som ofta icke framställer annat än en tafsa af olyckan eller förtviflan, och som äfven då den på långt håll visar oss bilden af ljuflva böjelser, af öna känslor, af lyckliga belägenheter, endast visar oss dem genom en skuggande slöja, som aldrig kan helt och hållet borttagas?

Kanske skall man fråga mig huru jag med så mörka färgor kan måla denna hänryckande och himmelska konst, denna mäktiga trollkraft, som verkar med så mycken styrka på känslofulla själar, utprässa så ljuflva tårar, genom en hemlig förkjusning tvingar olyckan att hvila, ingjuter i våra bröst ett ljust lugn, tystar inbillningens stormar, stillar de våldsamma passioner som skaka oss, sätter oss likasom utom oss själfva, bemäktigar sig hela vår varelse, och tillåter endast angenäma känslor att der blifva rådande? Ack! det är just dess sorgliga karakter som utgör hela dess behag; gladare skulle den mindre hänföra oss. Det är emedan vi hafva varit, äro, eller skola blifva mer eller mindre olyckliga, som vi älska att betrakta en tafsa framställande menskliga eländet. Då denna konst förleder, är den en vän, olycklig som vi,

hvilken vi söka för att tröstas; vi igenkänna honom genast och det ljufvaste sympati förenar oss: i hvad tillstånd vi äro, ehvad olyckor vi hafva lidit, tyckes han säga till oss: *Afven jag har känt henne, äfven jag bär sorgliga ärr efter de sår hon gifvit.* Vi flyga till honom, våra olyckor äro för honom icke främmande; han förstår oss; han skall skänka oss tröst.

Ett tillstånd af plåga är vårt vanliga tillstånd; ehuru ringa man anser den man känner, äro således alla de nöjen vi smaka förbundne med känslor som icke äro alldeles utan en skugga af bedröfvelse: allt hvad som uppväcker detta slags reverier förnyar således våra nöjen, kanske lifligare än en ren bild af sällheten. Den bild skulle endast tekna ett ögonblicks lycksalighet, hvaremot taflan af en belägenhet som är mindre fri för bekymmer och plågor, erinrar oss nästan om alla de lyckliga ögonblick som varit oss tillätne att smaka. Det nöje vi känna då vi se konsten härma naturen, är icke det dessutom lifligare när man framställer de sorgliga ämnen, som nästan dagligen förefalla, med hvilka vi äro så förtroliga, och om hvilka vi så lätt kunna döma, än då man erinrar oss om de lyckliga ögonblick, som äro så främmande för våra hjertan, och hvilka vi måste hafva så svårt att igenkänna.

Å en annan sida äro de olyckor hvilkas bild man på detta sätt uppdrager, icke annat än illusioner, som endast äro skapade för våra njutningar; de upphöra med sista tonen af den röst som förkjusar oss, och återbegrinna icke

innan den å nyo låter oss höra sin klagan. Vi veta det; vi säga oss det i samma ögonblick som en olycklig mor utprässar våra tårar; allt det plågsamma i lidandet försvinner då, och det återstår ingenting mer än nöjet att hafva funnit oss känslofulla vid våra likars olyckor, att hafva njutit medlidandets och ömhetens rörelser. Vi älska att kunna föreställa oss olyckorna såsom snart öfvergående. Derigenom att vi se diktade missöden slutas när vi behaga och då vi börja att finna dem bittra, förväriva vi förmågan att skapa den angenämaste och nyttigaste af alla drömbilder. Vi våga tänka att de verkliga olyckorna kunna bliwa likaså flycktiga som de vår inbillning frambragt: så mycket ledas vi af en hemlig drift till allt hvad som kan styrka och trösta vårt hjerta! Vi våga tro att de missöden som kommit emot vår vilja skola försvinna likt dem som endast visat sig på vår befallning, så snart deras tyngd börjar bliwa odräglig. Hoppet och åtrån till en bättre lott sträcka denna ljufva förvillelse öfver allt hvad som omgifver oss; de utgjuta den likasom en helande balsam öfver de sår hvilka tiderna icke upphöra att gifva, då de föra alla slags menckliga eländen med sig: vi låta förleda oss; och under en så ljuf villfarelse, hvilken erkänsla hafva vi icke för den konst hvaraf förvillelsen väcktes, och som tillika kan underhålla den.

(Fortsättning c. a. g.)

Supplik till Allmänheten.

I fullt förtroende på den aktningsvärda publikens kärlek till rättvisan; ehuru, om jag skall vara upprigtig, sjelfva dess rättvisa icke förtjenar något utmärkt förtroende — nalkas jag förölämpade till eder domstol och ropar på upprättelse.

Ni kan så mycket mindre neka mig den, som ni sjelf på en gång är både svarande och högsta instantien, ni lärer så mycket säkrare meddela mig den, som ni aldrig är van att gifva mig något, utan snarare att lå af mig. Jag ber icke heller underdånigt om upprättelse, jag fordrar den i medvetande af min rätt, som jag hittills icke fått åtnjuta. Ni käpnar öfver detta sätt att inställa sig för en Domstol; ni är nyfiken att veta *hvem* jag är och hvad jag egentligen vill; ni ser på mig med förundran — ja, ni ser på mig, ty jag är — *Papperet*.

Ja, *Papperet* som är så mäktigt, som har så mycket inflytande, som visar sig under så många former: efterlängtadt som *Billet doux*, grannt som fruntimmers almnacka, respektabelt som Lexikon, förfärligt som Recept, rysligt som Rätttegångshandling, sömngifvande som Postilla, det allt beherrskande *Papperet* reklamerar sina rättigheter.

Jag räknar min ålder från de aflägsnaste tider. Egypten, som varit vaggan för all mänsklig kultur, har äfven gifvit mig namn. Men till och med i min nuvarande fullkomlighet har

jag redan flera hundra år varit känd i Norden, i detta Norden som man nu, i så många afseenden, skulle kunna säga nästan icke består af annat än papper.

Århundraden har jag således redan gjort mensklighetens lycka, och ännu har intet altare åt mig blifvit upprest, ingen minnesvård nämner min uppfinnare, ingen tideräkning börjar från min uppkomst. Hvarken i bunden eller obunden stil har någon fått det infallet att upphöja mina förtjenster, som likväl äro så stora. Jag är det medel hvarigenom Advokaterne rikta sig och ruina andra, jag är den organ hvarigenom Fältherrar uppmuntra sina härar med prunkande ord, att sönderhugga hvarandra; och är det icke ändtligen genom mig som alla Författare så lätt flyga till odödligheten? — Ingen Iliad, upprepåd från slägte till slägte, fordras mer för att ingå i minnets tempel, endast en öm Sonnet på Velin-papper, och — man är odödlig, ligger än på ett fruntimmers toilett, än i hökarboden, och förvaras, om också oläst, likväl evigt i bibliotekerna.

Hvad var världen förr än jag uppkom? ett verkligt kaos, bestående af blotta traditioner, en papperslösverld, således en verld utan Avisor, Journaler, Kalendrar, Brochurer och Proklamationer; således en verld utan kannstöpare, utan finans-förbättrare, utan recensenter, utan snillen — rysliga tanka!

Man våge icke att förebrå mig min ringa härkomst. Min familj är så gammal som människoslägtet, och så länge människor lefva i sam-

hälle skall det svårligen fela mig anor; och betänk dessutom min högtärade publik! att ni själf uppkommit af jord; vi äro således lika goda i detta hänseende, ehuru många ibland eder kunna vara uppblåste deraf att de hafva bevis på sitt företräde, icke på papper, utan på kalfskinn.

Skalder, Skulptörer, Målare, Musikanter, och J alla som dricken ur den kastaliska källan, och J alla som hören till de berömmandes skrå — fram! — Förevisen mig och derigenom äfven eder själfva, i skrift, sten och sång! Skrifven, huggen, målen och sjungen mitt lof. Och om berömmet icke uppeldar er, om edert jordiska ännu öfverväger det himlaburna, om vanlig dödlig hunger hämmar edert sträfvande till odödligheten: — så måtten J till min Apoteos upplifvas af den höga tankan att jag äfven kan betala, ty alla edra penningar bestå ju icke i annat än papper.

Strödda Tankar af Montesquieu.

Hvad människorna äro olyckliga! knappt har förståndet börjat mogna innan kroppen börjar förfalla.

Talangen är en giffva som Gud gifvit oss i hemlighet, och som vi upptäcka utan att veta det.

Den uppblåsta och emfätiska stylen är så mycket mer den lättaste, som alla nationer då de utgå ur barbariet, kasta sig strax i det höga, och sänka sig sedan till det nävva. Svårigheten med det nävva är att det gränsar till det

låga, men afståndet emellan det sublima och det osammanhängande är omätlig.

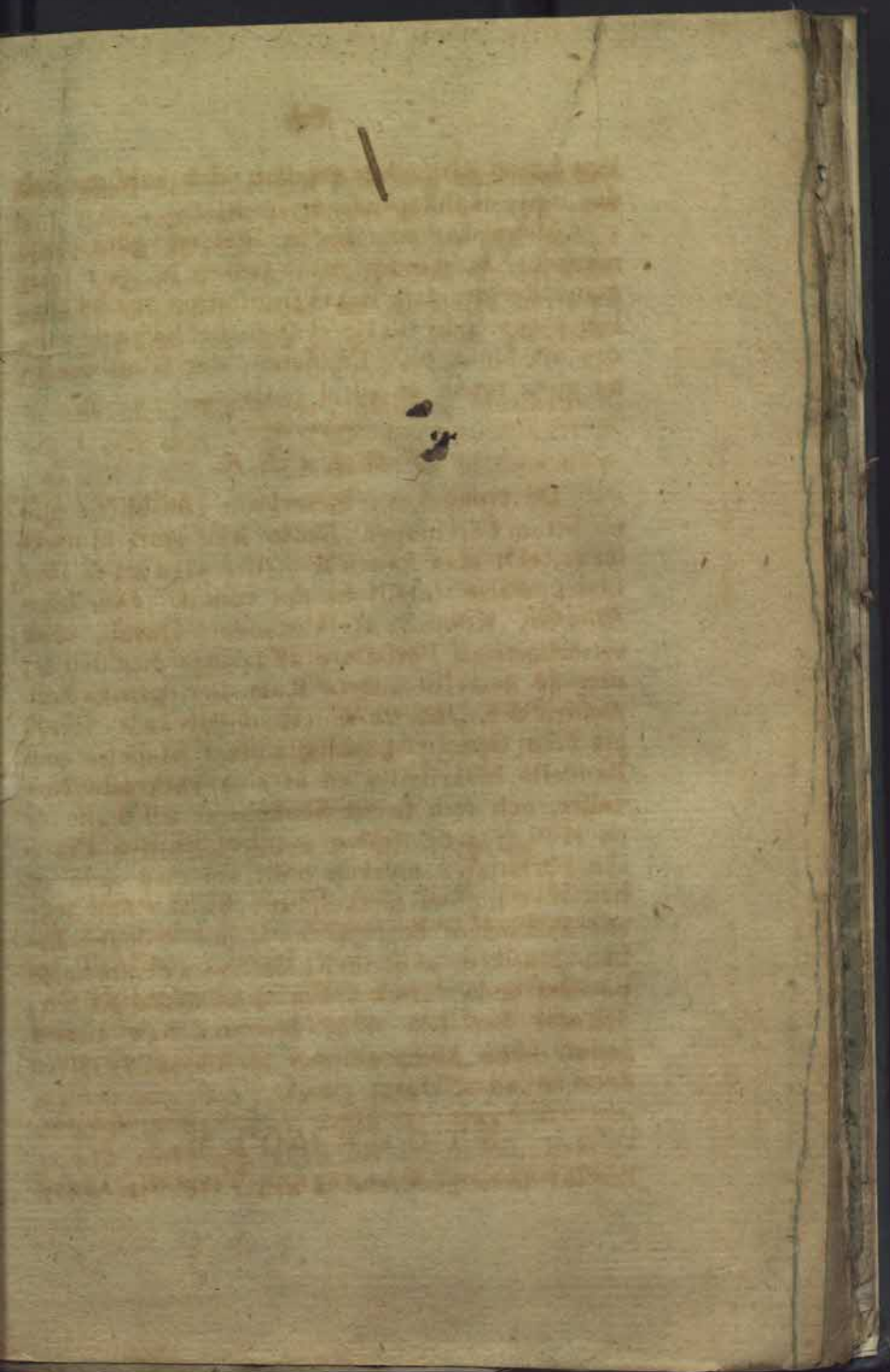
Menniskor som hafva litet att göra prata mycket. Ju mindre man tänker ju mer talar man: derföre tala också fruntimren mer än karlar; i anseende till sin syslösshhet hafva de mindre att tänka på. En nation der fruntimmerna gifva tonen är alltid pratsam.

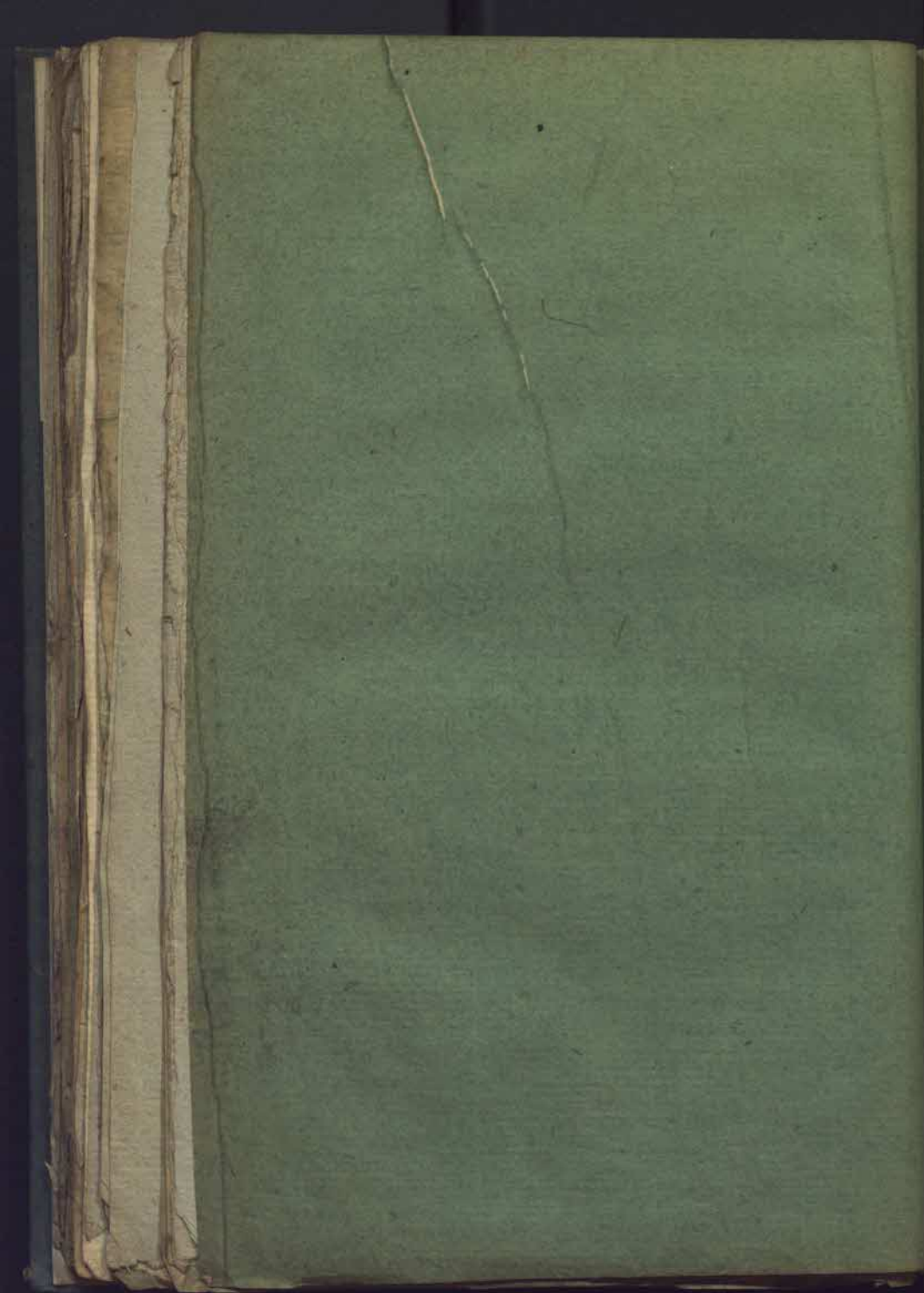
T E A T E R.

De tvenne nya Pjeser, som i år blifvit gifne (utom Föreningen), hafva icke gjort utmärkt lycka, och man kan icke heller säga att de förtjenat större bifall än de vunnit. *Den höge Rivalen*, Komedi af Alexander Duval, röjer visserligen en Författare af talang; men den är, som de flesta historiska Komedier, ganska kall. *Romeo och Juliette* är ett misslyckadt försök att i en Operett framställa den händelse som Bandello beskrifvit i en af sina vackraste Noveller, och som tjenat Shakespear till ämne för en skön tragedi. Man skulle göra den Franske Författaren mycken orätt om man sade att han sökt imitera Shakespear, kanske han icke ens haft något begrepp om denne sednarens Julia. Musiken, af Steibelt, lär vara denne kompositörs enda försök i den dramatiska genren, och det har icke ökat den ära han vunnit genom sina kompositioner för klaver; ty äfven detta är endast klaver-musik.

S T O C K H O L M,

ELMÉNS och GRANBERGS Tryckeri, 1815.





JOURNAL

för

KONSTER, MODER och SEDER.

N:10.

STOCKHOLM,

ELMÉNS och GRANBERGS Tryckeri 1815,
vid Köpmangatan.

JOHN H. ...

... ..

A

... ..

... ..

JOURNAL

För

Konster, Moder och Seder.

Den 22 Mars 1815.

Men saa skön er Purpur-Rosen ei
 Men saa skön er Morgenröden ikke,
 Som Uskyldighet i Pigens Blikke,
 Naar hun gaacr paa Dydens Himmel-Vei.

BAGGENSEN.

Lauras blommor.

(Efter Guldberg)

Kom Laura tag emot den blomstergård,
 Som, från i dag, din egendom skall blifva;
 Men göm, mitt barn! i hjertats säkra värd,
 De läror dina blommor skola gifva.

Se der en Solros hälsar dig, min vän!
 Med renadt guld dess tinning synes skryta;
 Och månn en dristig storm djersls nalkas den
 Att hennes stolta topp från stammen bryta?
 Mot öster hon vid dagens uppgång ler,
 Mot söder vänd uti dess middags timma,
 Och när ej solens syns på fästet mer
 Hon slafviskt skädar vosterns sista strimma.
 Likgiltig vandrar mannen kring dess rot

Ej sjelfva barn et till dess möte hastar,
 Och ingen stödja vill dess brutna fot
 När ilningen till jorden kastar;
 Så ve den slicka, kjust af narrars tal,
 Hvars själ ej sanningen förmår att hinna!
 Som glömmet kärnan, väljande dess skäl,
 Och ödmjukt hyllar modernas Gudinna!
 Från gäck till gäck hon följer hyrifvelns ström
 Och af en yngre tvingas snart ur ringen!
 Då vaknar hon förskräckt utur sin dröm,
 Och trånar föfångt, eftersökt af ingen.

Kom Laura, här står Liljan, blid och skön
 På orörd stängel, att din hyllning vinna!
 I glans och hvithet täflande med snön
 Hon hälsas billigt blomsternas furstinna.
 Men svept i moln om regnet närmar sig,
 Och hennes kalk af skurens droppar qvälfves,
 Då sjunker Liljan hoptryckt ned för dig,
 Och dess förlust begråter du förgäfvets.
 Så blomstrar oskulden, för alla kär,
 Inom sin tränga krets af dygden vaktad;
 Men vid en fläkt af brottsliga begär
 Hon dignar ned, besmittad och föraktad.

Gå ej förbi, min Laura! hvad du ser!
 Här intet flygtigt skönt för ögat blänker;
 Men luta dig likväl med aktning ner
 Emot den växt som denna blomma skänker!
 När, sänkt i hafvets sköte, Himlens sol
 Bland vesterns skyar bryter sina strålar
 Då gläder dig en omärkt Nattviol
 Hvars yta ej med granna färgor prälar;

Ja, nöjd med godas aktning och sin dygd,
 Den blygsamme af äran undflyr glansen,
 Och gäckaren skall sielf, med erkänd blygd,
 Omsider kring hans tiuning fläta krausen.

Här blomtsrar, barn, en huld Förgät-mig-ej,
 Men vårda den med systerliga händer!
 Hon icke trifs på öppna fältet, nej,
 Hon frodas blott vid moderbäckens stränder:
 Fäst henne ej som prydnad på din barm!
 Här må du ensam hennes skönhet njuta,
 Men brytes hon, så skåda snart med harm
 Hur hennes visua blad mot jorden luta.
 Så skapar kärleken ett paradis,
 I sjelfva hyddans heim, för män och kvinna;
 Men om den ställes fram att vinna pris
 Dess glädje blott beundras att försvinna.

Visst mången gång skall här i gräset gömd,
 Rese den dofta i min Lauras möte,
 Hon ej för konst och färgor är berömd,
 Men Edens vällukt bor i hennes sköte.
 Här skall du påmint bli att huslig dygd
 Ej genom glitter efter bifall fikar,
 Att hvem som vinner den, i skuggans skygd,
 Med ödets vidrighet sig lätt förlikar.

Här ser du Rosen stå i festlig prakt,
 Hon rundt om sig en ljuflig ånga breder,
 Och alla ögon, med en lika makt,
 På sina späda purpur-knoppar leder.
 Men icke blott i sommarns ljufva dar
 Skall du af hennes allmakt glädjen smaka,
 Om sjelfva vintren, sen hon visnat har,
 De gömda bladen fåna barn och maka;

De återkalla kanske mången gång
 En lycklig sommarstund, som hastigt ilat,
 Då de vid dagens slut, vid lek och sång,
 I rosens skugga skämtat eller hvilat.
 Så blomstrar glädjen, Laura! evigt skön,
 Och der du ser dess rosen-hjessa höjas
 Der skola alla åldrar, alla kön,
 I festlig dans, församlas och fördröjas;
 Men njut den sparsamt, skänk ej åt din våt
 Den fröjd du bör åt Eldrens dagar spara,
 Då skall du själf, i dina sena år,
 Med ungdoms minnen glädjens krans förvara.

Här vinkar Evighetens-blomma dig,
 Lik sanning, den till lofsång ingen väcker,
 Men när den Vise stundom närmar sig
 Mot den välsignande sin hand han sträcker,
 Från henne ej behagen skola fly.
 Må sekler väntas, komma ock förgätas,
 Beständigt lika skön och lika ny
 Skall hon i dotter-dotterns brudkrans flätas.
 Så vänskap för den ädle blomstra skall,
 Åt barnet skygd i broderns sköte gifva,
 Välsigna dem, som män, i mödans kall,
 Och ledare till bättre verldar blifva

Se sorgsen, jemte den, Cypressen står,
 Hvars blomma vänskap efter döden skänkes,
 Om du, förtjent att saknas, hädan går,
 Han också vid din grift med tårar stänkes,
 När jorden gömmer stoftet som den gaf,
 När dig ej mer en faders röst kan hinna,
 Då planta tyst en telning på den graf
 Der också du en gång skall hvila finna!

Ja, planta hvarje år en telning här,
 Och se till slut en hund sin skugga sprida
 Dit du skall fly mot stormiga begär,
 Der du skall finna tröst och kraft att lida,
 Och vänta der, af lifvets bördor trött,
 Att lifvets vinter flyr vid vårens möte!
 Du dör ej, Laura! då, du slumrar sött!
 Du vaknar snart uti en faders sköte.

A Z A K I A.

Kanadisk Historia.

Kanadas äldre invånare voro hvad man i allmänhet kallar Vildar. De första Fransmän, som försökte att civilisera dem, blefvo ihjälslagne. Det var endast genom väckandet af nya behof, som man lyckades att göra dem mindre grymma. Bränvin och tobak uträttade mer i detta afseende än man vunnit genom vapen och missionärer. Kanadierna, öfvervundne genom dessa retelser, förlorade snart sin naturliga vildhet, och infunno sig sedan med trygghet i samma skogar som Europeerna.

Kanadiska fruntimern äro sköna, och de hafva icke konsten att tacka för något af sin skönhet; deras karakter är mild, deras lynne glättigt, de hafva intagande seder och isynnerhet en stark böjelse för kärlek. Sederna i detta land tillåta flickorna att utan fruktan och förbehåll öfverlemna sig åt denna passion; men det är icke samma förhållande med dem som äro gifta; dessa tillhöra helt och hållet sina

makar, och hvad som väl förtjenar att anmärkas är, att de aldrig fela mot denna skyldighet hvilken de anse såsom helig.

En af dessa hjeltinnor, som var född bland Huronerna, befann sig en gång i en skog icke långt ifrån sin boning; hon blef öfverraskad af en Fransk soldat, som icke bekymrade sig om huruvida hon var gift eller ej, och minst fann sig hågad att respektera en vildmans rättigheter. Hustruns rop, under det hon försvarade sig, förde dit en Baron Castainville som var officer vid de i Kanada liggande troppar. För honom var det icke svårt att allägna soldaten. Den unga Kanadiskan, till hvars bistånd han kommit i så läglig tid, var begåfvad med oemotståndliga behag; han fann snart att soldatens brott var ursäktligt, och han var sjelf frestad att fordra belöningen för den tjänst han gjort henne; han uppförde sig dervid med mer artighet än soldaten, men lyckades derföre icke bättre. "Den vän, som alltid är närvarande för mina ögon hindrar mig att se dig," sade den Huronska qvinnan. Det är denna maxim, som kan vara *Huronsk*, men derföre icke är vild, hvarigenom dessa qvinnor äro trogna mot sina skyldigheter. Castainville, som väl kände Huronernas språk och seder, förlorade allt hopp och med sansningen återkom äfven det ädelmod som styrkt hans första handling. Han ledsagade den sköna hustrun ända till hennes boning och fick alla bevis af hennes erkänsla, undantagande dem han mest önskade.

Någon tid derefter blef Castainville tvun-

gen att duellera med en af sina kamrater, och dödade honom. Denne officer var brorsson till Guvernören öfver Kolonien, en hämdgirig och oförsonlig menniska. Det återstod således intet annat parti för Castainville än att rymma. Man förmodade att han hade begifvit sig till Engelsmännerna i New-York, hvilket syntes nog sannolikt; men han, som var öfvertygad att i sin olycka finna en säkrare fristad bland Huronerna, hade gifvit dem företrädet. Begäret att återse *Azalia* (så hette den unga vilda kvinnan som han försvarat) styrde hans steg. *Azalia* igenkände strax sin befriare, och ingenting kunde jemföras med hennes glädje. *Ouabi*, hennes man, som hon upprigtigt berättat sin händelse, utan att förtiga det motstånd hon varit tvungen att göra Castainville sjelf, tog emot honom med godhet, och sedan han blifvit underrättad om det som förmått honom till denna resa, sade han: "Lofvad vare den store Anden, som har fört dig hit." Sedan lade han handen på sitt bröst: "Denna kropp skall tjena dig till sköld, och denna yxa skall döda eller jaga på flykten hvar och en som skulle vara din fiende. Min hydda skall vara din, du skall se dagens glänsande stjärna, i en längd af tider, upplysa dessa skogar och åter öfvergifva dem, utan att känna något behof, och utan orsak att frukta något ondt.

Castainville förklarade sin önskan att föra alldeles samma lefnadsätt som de, att deltaga i deras arbeten och deras faror i krigen, att rätta sig efter deras seder; med ett ord, att

blifva en Huron. Detta förslag fagnade Ouabi obeskriffligen. Han var detta folks högsta förman, hans tjenester hade gjort honom berättigad till denna ära. Han hade andra höfdingar under sig; och erböd en sådan värdighet åt Castainville, som icke ville emottaga annan plats än en vanlig krigsmans.

Huronerna förde denna tiden krig emot Irokeserna, och Castainville begärde att vara med på den expedition som gjordes emot dem. Han slogs som en verkelig Huron, och blef farligt sårad. Man bar honom, på ett slags hängbår, till Ouabis hydda. Då Azakia fick se honom var hon nära att digna af förskräckelse; men i stället att öfverlemna sig åt en onyttig klagan, använde hon sin yttersta omsorg att sköta honom; och ehuru hon hade flera underhåfvande litade hon endast på sig sjelf, vid tillagandet af det som kunde hjälpa hennes befriare. Hennes verksamhet var lika så stor som hennes oro.

Denna uppmärksamhet förnyade Castainvilles förhoppningar, och hans begär återkommo med hans krafter. Emedlertid blef han alltid hejdad genom Ouabis förtjenster. Kunde han genom en så stor otacksamhet besvara så mycket ädelmod? Den goda Ouabi är en Wilde, sade han stundom till sig sjelf, kanske är han icke så grannlaga som människorna i Europa. Denna falska förövänning gaf honom ny dristighet, han förnyade sina försök, och fann samma motstånd. — Sansa dig, Celario (detta var hans nya Huronska namn), sansa sig, sade Azakia. Det ax

jag brutit med Ouabi är ännu icke förvandlad till aska; han äger ännu den ena delen deraf och jag äger den andra, så länge detta finnes tillhör jag honom; jag kan icke tillhöra dig; dessa ord, uttalte med ståndaktighet, förkrossade Castainville.

Han vågade icke mer visa sin kärlek, och föll i en djup melankoli. Azakia blef orolig deröfver. Hvad kan jag göra för dig? sade hon, jag kan icke blifva din maka så länge jag är Ouabis, och jag kan icke skilja mig från Oubi utan att förorsaka honom en lika bedröfvelse som du känner; svära mig, han har förtjent det? — Nej, ropade Celario, — Nej, han förtjenar att hafva företrädet, men jag måste öfvergifva denna boning. Endast derigenom att jag undviker att se Azakia, kan jag undvika att vara otacksam mot Ouabi.

Dessa ord uppfyllde den unga Hurönskan med förskräckelse, hennes tårar runno ymuigt, och hon bemödade sig icke att dölja dem. Otacksamme Celario, ropade hon suckande, och tryckande hans händer i sina. Ja, otacksam är du, som vill öfvergifva dem för hvilka du är kärare än dagens lysande stjärna. Hvad hafva vi gjort dig att du så vill lemna oss? Saknar du någonting som är i vår makt att förskaffa dig? Ser du mig icke beständigt vid din sida, lik en slafvinna, som lyder vid minsta tecken? vill du således att Azakia skall dö af sorg? Du kan icke öfvergifva henne utan att beröfva henne sin själ; den tillhör dig likasom hennes kropp tillhör Ouabi. Castainville ämnade svara, men

Ouabis hastiga hemkomst hindrade honom. Emedertid fortfor Azakia att gråta oakadt hennes man var tillstädes: Min vän, sade hon till honom, du ser Celario, du kan tala med honom och höra honom, men snart skall han fly oss för att söka sig andra vänner; andra vänner, ropade Ouabi, nästan lika så orolig som Azakia; och hvad är det då som rycker dig ur våra armar, har du lidit någon förlust? har någon förolämpat dig? Du känner huru långt min makt sträcker sig här: Jag svär, vid den store Anden, att du skall blifva hämnad. Dessa frågor gjorde Castainville brydd, han hade ingenting att beklaga sig öfver, och verkeliga orsaken till hans aflägsnande borde Ouabi icke veta; han påfann några förevänningar hvilka man bestridde, och snart taltes icke mer om någon resa.

Låt oss tala om annat, sade Ouabi, jag ger i dag den vanliga festen åt våra krigare, och i morgon marscherar jag med dem emot Irokeserna; tag del i våra nöjen, min kära Celario; Jag vill också taga del i edra faror, återtog Castainville med liflighet, jag följer er på denna expedition. Din styrka skulle svika dig, återtog Huronerans höfding, vi känna ditt mod, samla krafter, haf omsorg om denna hydda, jag anförtror den åt dig. Förgäfves ville Castainville invända något. Höfdingarna kommo, festen började, och vid nästa dags gryning aflågade de. Celario blef allena, och mer än förut blottställd för Azakias behag.

Denna unga qvinna älskade sin befriare. Hon fattade ett beslut, som är föga vanligt:

att skaffa sig en medalskarinna, som var 18 år, likaså skön som förständig, och som, enligt de vilda folkslagens bruk i norra Amerika, kunde utan hinder öfverlemnna sig åt kärleken. Castainville, uppmuntrad af Azakia, hade åtskilliga samtal med Zizna, så hette den unga slickan, och fann, inom få dagar, att hon skulle vara mindre grym än hennes vän. Ingenting kunde emedlertid förminska hans böjelse för Azakia; men en händelse, som hade bordt förena dem, var nära att för alltid skilja dem åt.

Man fick veta att Huronerua blifvit slagna, och att Ouabi fallit i Irokesernas händer. Denna nyhet bedröfvade Castainville; han sosselsatte sig endast med sin ädelmodige väns förlust och Azakias sorg.

Ett vidskeppligt bruk, som från urminnes tider bibehållit sig bland detta folk, fordrade att om en enka, inom 40 dagar efter sin mans död, såg ock talade med honom i två drömmar, trodde hon att han återkommit från själarnas land, och ingenting kunde afhålla henne att följa honom. Azakia hade beslutit att förena sig med sin man, så framt han genom en dubbel dröm kallade henne. Hon sörjde uppriktigt Ouabi, och den äran att rätta sig efter ett bruk, som från uråldriga tider varit antagit bland Huronerua, smickrade henne mer än hennes böjelse för Castainville. Det är svårt att beskrifva denne sednares oro; hvar natt trodde han henne plågas af de förskräckligaste drömmar, hvar morgon nalkades han henne bäfvande. Ändtligen öfverraskade

han henne en dag under det hon tillredde en dödande dryck; du ser, min kära Celario, sade hon, du ser att jag bereder mig till den långa resa som Ouabi har befallt mig företaga. O Himmel! utropade Castainville, afbrytande henne, kan du tro på bedrägliga drömmar; — håll Celario, du irrar dig. Jag såg Ouabi förledne natt, han tog mig vid handen och befallte att jag skulle följa honom; min kropps tyngd hindrade mig derifrån. Ouabi for sin väg bedröfvad, jag ropade honom tillbaka, men i stället för svar sträckte han armarna emot mig och försvann. Jag bör lyda honom; jag beklagar ditt öde, min kära Celario, men jag bör följa min makas röst, som kallar mig från själar-
nas boning. — — —

Detta tal var ett åskslag för Castainville; allt det starkaste och mest rörande, som han kunde säga, var otillräckligt att bryta hennes föresats; hon gret med honom, men hon envisades att vilja dö. Det enda han kunde erhålla var, att hon skulle vänta åtminstone till dess hon fick fullkomlig visshet om Ouabis död. Castainville beslöt att förskaffa sig upplysning derom så snart möjligt var.

Gemenligen göra Irokeserna inga egentliga fångar: alla som falla i deras händer blifva antingen dödade eller tvingade till slafvar. Azakia visste att Ouabi skulle föredraga döden.

Castainville upplifvade Huronernas mod, föreslog dem en ny expedition, och blef vald till anförare; han hade redan gifvit prof af sina talanger och sitt mod. Han aflägade med

sin tropp, men icke innan han förut erhållit den försäkran, att Azakia, ehvad drömmar hon också hade, skulle afbida hans återkomst innan hon gick till Ouabi. Denna nya expedition hade all möjlig framgång. Irokeserna, som icke trodde att Huronerna ännu haft tillfälle att samla tillräckligt folk för att marschera mot dem, blefvo slagna och drifna på flykten. Huronerna förföljde dem ända till deras förnämsta by. Hela den vilda grymheten visade sig der. Castainville hade svårt att sätta gränсор för blodbadet. Han fruktade att Ouabi, i fall han ännu lefde, skulle blifva ett offer för detta raseri, som spårade livarken qvinnor eller barn, eller slafvar. Intagen af denna fruktan lopp han öfverallt och hindrade deras våldsamhet. Snart blef han på en kulle varse en fånge, hvilken man bundit vid en påle, omgifven af dödsanstallter, det vill säga bränbara ämnen, för att steka honom vid sakta eld. Huronernas nye höfding lopp till detta offer, igenkänner sin vän, afskär hans band, omfamnar honom och för honom med sig.

Ouabi hade hellre vellat förlora sitt lif än sin frihet. Knappt hade hans sår varit helade, innan man tillböd honom att få lefva som slaf; men han hade begärt att dö. Ett ögonblick sedan hade hans ädelmodige vän icke kunnat frälsa honom.

Sedan Huronerna hade skingrat en del af Irokeserna och gjort de andra till slafvar återvände de hem. Castainville ville aftråda befälet åt Ouabi, men han nekade att emottaga det.

Under vägen berättade den förre det beslut Azakia hade tagit, att dö, i öfvertygelse att hennes man hade omkommit och befallt henne att följa sig. Han berättade också huru mycken möda han haft att förmå henne att dröja till hans återkomst. Det lifliga uttryck han gaf åt sin berättelse påminde Ouabi om det som passerat före hans bortresa. Emedlertid ville han icke låta sina afsigter röjas.

Azakia, som haft en ny dröm, inbillade sig då hon fick se sin man, att det var hans vålnad, och att han så mycket säkrare var död; när hon blifvit öfvertygad om sin villfarelse blef hon utom sig af glädje att återfinna bland de lefvande den, som hon beslutit att uppsöka i själarnas boning. Hon var en stund utan rörelse, men snart återfick hon sin sansning och betygade för sin maka, genom sina smekningar och tårar, huru lycklig hon var att hafva återfått honom.

Ouabi väntade tills hon blef mera lugn, och sade då. "Celario, du har frälsat mitt lif, du har två gånger räddat för mig min kära Azakia; du har större rätt till henne än jag; emedan jag sjelf tillhör dig; så vida hon icke ensam kan afbördas vår gemensamma skuld. Jag ger dig henne af erkänsla, men jag skulle icke afträdt henne för att rädda mig från de lågor hvarmed Irokeserna omgäfvat mig." Det är omöjligt att skildra det intryck som detta tal gjorde på Castainville; icke att sjelfva saken förvånade honom, han visste att äktenskapskillnader föreföllo ofta bland vildarne; men